

Sygn.akt III APa 9/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 września 2012r.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku,

III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący : SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie : SA Władysława Prusator-Kałużna

: SO del. Marek Szymanowski

Protokolant : Agnieszka Maria Oleńska

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2012 r. w Białymstoku

sprawy z powództwa E. L. i J. R.

przeciwko Spółdzielni (...) w O.

o uchylenie uchwały o wykluczeniu ze spółdzielni i o przywrócenie do pracy

na skutek apelacji powoda E. L. i powoda J. R.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie

IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 lutego 2012 r. sygn. akt IV P 22/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od powodów: E. L. i J. R. na rzecz pozwanej Spółdzielni (...) w O. kwoty po 120 (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn., akt III APa 9/12

UZASADNIENIE

Powodowie E. L. i J. R. wnieśli pozwy przeciwko Spółdzielni (...) w O., w których wnieśli o uchylenie uchwał rady nadzorczej Spółdzielni nr (...)/2011 i nr (...) z dnia 23 sierpnia 2011 roku wykluczających ich ze Spółdzielni i przywrócenie ich do pracy na poprzednie warunki pracy i płacy. W uzasadnieniu pozwów wskazali, że nie istniały podstawy, które uzasadniałyby wykluczenie ich ze Spółdzielni, a przy tym uchwały te zostały podjęte z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze (tekst jednolity: Dz. U. z 2003 roku, Nr 188, poz. 1848 ze zm.), jak też przepisów statutu Spółdzielni i są wyrazem zemsty obecnych członków zarządu jak i rady nadzorczej na powodach, którzy byli członkami poprzedniego zarządu.

Pozwana Spółdzielnia wniosła o oddalenie powyższych powództw. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazywała, że w uchwałach o wykluczeniu powodów ze Spółdzielni podane są przyczyny wykluczenia, które zdaniem pozwanej w

pełni uzasadniały podjęcie takich uchwał. Nadto uchwały te są zgodne zarówno z przepisami ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze, jak też statutem spółdzielni.

Ponieważ powodowie przedstawiali w pozwach podobną argumentację, a pozwana spółdzielnia powoływała się na takie same przyczyny wykluczenia powodów z członków spółdzielni Sąd Okręgowy na podstawie art. 219 kpc połączył obie sprawy do wspólnego rozpoznania.

Po rozpoznaniu powyższych powództw, Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem dnia 27 kwietnia 2012 roku w sprawie IV P 22/11 zasądził od Spółdzielni (...) w O. na rzecz powoda E. L. kwotę 33.600 złotych jako odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem wykluczenia ze Spółdzielni, zasądził od Spółdzielni (...) w O. na rzecz powoda J. R. kwotę 26.040 złotych jako odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem wykluczenia ze Spółdzielni, zaś w pozostałym zakresie oba powództwa oddalił. Nadto Sąd Okręgowy zasądził od Spółdzielni (...) w O. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 2.982 złotych tytułem wpisu od zasądzzonego odszkodowania, zaś koszty postępowania stron wzajemnie zniósł. Sąd Okręgowy ustalił, że J. R. i E. L. byli członkami pozwanej Spółdzielni. E. L. został zatrudniony początkowo w (...) Usługowo Produkcyjnej Spółdzielni (...) w O. od dnia 1 lutego 1986 roku na stanowisku specjalisty do spraw inwestycji, a ostatnio uchwałą nr (...)z dnia 5 września 2006 roku na stanowisko Prezesa Zarządu Kierownika Ogólnego Spółdzielni na czas określony tj. od dnia 5 września 2006 roku do dnia 30 kwietnia 2008 roku w niepełnym wymiarze czasu pracy tj. $\frac{3}{4}$ etatu z wynagrodzeniem zasadniczym 4.700 złotych, dodatkiem funkcyjnym 1.500 złotych oraz z premią 40 % liczoną od wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. Z kolei J. R. został pierwotnie zatrudniony w (...) Usługowo Produkcyjnej Spółdzielni (...) w O. od dnia 1 stycznia 1996 roku na stanowisku Specjalisty d/s usług ochrony mienia, początkowo na $\frac{1}{2}$ etatu a od dnia 1 kwietnia 1996 roku na cały etat, natomiast ostatnio uchwałą nr 27/2006 z dnia 7 września 2006 roku powołała J. R. na stanowisko Zastępcy Prezesa d/s Technicznych na czas od dnia 7 września 2006 roku do dnia 30 kwietnia 2008 roku w niepełnym wymiarze czasu pracy tj. na $\frac{3}{4}$ etatu z wynagrodzeniem: zasadniczym 3.500 złotych, dodatkiem funkcyjny 1.200 złotych oraz premią do 40 % liczoną od wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. W dniu 29 maja 2007 roku zawiadomiono obu powodów, iż w związku z podpisanym porozumieniem w sprawie przejęcia w trybie art. 23⁽¹⁾ kp Przedsiębiorstwa Produkcyjnego (...) Sp. z o.o. w likwidacji przez Spółdzielnię (...) w O. od dnia 1 lipca 2007 roku zostają oni pracownikami tej Spółdzielni, która staje się z mocy prawa ich jedynym pracodawcą.

Uchwałą nr (...) z dnia (...)roku Rada Nadzorcza Spółdzielni (...) powołała powoda E. L. na stanowisko Prezesa Zarządu – Kierownika Ogólnego Spółdzielni na czas nieokreślony. Wcześniejszą uchwałą nr (...)ustalono powodowi nowe wynagrodzenie: wynagrodzenie zasadnicze 6. 200 złotych, dodatek funkcyjny 1. 800 złotych oraz premię do 40 % liczoną od wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. Uchwałą nr (...) z dnia 17 lipca 2007 roku Rada Nadzorcza Spółdzielni (...) w O. powołała powoda J. R. na stanowisko zastępcy Prezesa d/s Technicznych na czas nieokreślony. Uchwałą nr (...) z dnia 29 czerwca 2007 roku ustalono emu powodowi wynagrodzenie w wysokości: wynagrodzenie zasadnicze 3.860 złotych, dodatek funkcyjny 1.200 złotych oraz premię w wysokości do 40 % liczoną od wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. Uchwałą nr (...) Rada Nadzorcza Spółdzielni (...) ustaliła powodowi J. R. z dniem 1 października 2007 roku wynagrodzenie miesięczne składające się z: wynagrodzenia zasadniczego w kwocie 5.000 złotych, dodatku funkcyjnego w wysokości 1.200 złotych oraz premii do 40 % liczonej od wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego.

Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni w dniu 30 czerwca 2011 roku nie udzieliło obu powodom absolutorium. Na tym zgromadzeniu została wybrana nowa Rada Nadzorcza w składzie: E. P., K. G., J. C., M. J. (1) i T. W.. Nowa Rada Nadzorcza powołała nowy Zarząd w tym W. K. (1) na Prezesa Zarządu a A. R. (1) na zastępcę Prezesa Zarządu. Rada Nadzorcza Spółdzielni (...) uchwałami nr (...) i nr (...) z dnia 13 lipca 2011 roku odwołała powoda E. L. z funkcji Prezesa Zarządu, a powoda J. R. z funkcji zastępcy Prezesa d/s Technicznych, wskazując jako przyczynę odwołania utratę zaufania koniecznego do pełnienia tych funkcji oraz nieudzielenie absolutorium przez Walne Zgromadzenie Spółdzielni w dniu 30 czerwca 2011 roku. Nowy Zarząd Spółdzielni powołał komisję do zbadania sytuacji w spółdzielni

pod kątem oceny działalności poprzedniego Zarządu w składzie: E. B. (1), E. K. i R. K.. Komisja ta w dniu 21 lipca 2011 roku przedstawiła protokół w którym stwierdziła, iż to głównie działalność (...) doprowadziła do obecnej sytuacji finansowej spółdzielni (3.502.948,82 złotych strat). W protokole tym wskazano zarzuty pod adresem poprzedniego Zarządu dotyczące tej działalności:

1. podpisanie niekorzystnej umowy ze Spółką (...), która została założona do współpracy ze spółdzielnią, Spółka ta nie została w żaden sposób zweryfikowana pod względem wiarygodności merytorycznej
2. wykluczenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, którzy są głównym źródłem dofinansowania zakładów pracy
3. przekazanie spółce (...) wszystkich uprawnień przedsięwzięcia a przejęcie wszystkich obowiązków, kosztów przez Spółdzielnię. Wszystkie wpłaty wpływały na konto Spółki a koszty pokrywała Spółdzielnia. To doprowadziło do faktu zadłużenia Spółki na 700 tysięcy złotych bez żadnej szansy na zwrot nawet najmniejszej części długu. Zarządzający, jak się później okazało nie miał żadnych kompetencji popartych pisemnie do prowadzenia takiej działalności
4. wynajęcie drogiego, niekorzystnie usytuowanego lokalu wykluczającego zatrudnienie osób niepełnosprawnych. Niczym nieuzasadniony rozmach kosztowy przy urządzaniu biura. Podpisanie niekorzystnej umowy z firmą (...)
5. kontynuowanie działalności CC i współpracy z K. K. mimo, że Spółka od początku nie wywiązywała się z obowiązku zwrotu części kosztów i 40 % wpływów
6. wykorzystanie wszystkich środków finansowych na sprzęt, oprogramowanie. Brak wydatkowania środków w formie leasingowej
7. nepotyzm przy zatrudnianiu osób do pracy na stanowiskach kierowniczych i administracyjnych (A. K. (M.), D. W., A. R.). Wygórowane płace i inne wydatki np. zakup samochodu do wyłącznej dyspozycji Kierownika (...).

Pozostała działalność:

1. w związku z likwidacją dofinansowań do zatrudnionych emerytów. Zarząd wdrożył program oszczędnościowy w całości przeniesiony na oddziały. Zwolniono emerytów wyłącznie w oddziałach zatrudniając w ich miejsce osoby niepełnosprawne z drugą grupą
2. nepotyzm przy zatrudnianiu osób do pracy na stanowiskach administracji Spółdzielni (M. J., A. P.).
3. brak ograniczenia kosztów ogólnozakładowych
4. szkolenia wyjazdowe skierowane wyłącznie do wąskiego stałego grona pracowników z wykorzystaniem samochodu zakupionego do przewozu osób niepełnosprawnych (J. M., J. O., I. B., E. G., T. M.). Ostatnio dołączył do szkoleń – E. L.
5. brak jakiegokolwiek planu naprawczego, brak przeprowadzenia restrukturyzacji.

Oceniając działalność Zarządu na przestrzeni lat 2009-2011 Komisja stwierdziła, że doprowadzono do sytuacji zagrażającej dalszemu funkcjonowaniu Spółdzielni. Uchwałą nr (...)z dnia 29 lipca 2011 roku Rada Nadzorcza postanowiła pozbawić premii obu powodów. Następnie uchwałą nr (...) z dnia 10 sierpnia 2011 roku anulowała uchwałę nr (...) jako niezgodną z przepisami Statutu Spółdzielni. Uchwałami nr (...) i (...) z dnia 23 sierpnia 2011 r. Rada Nadzorcza Spółdzielni (...) w O. po rozpatrzeniu wniosku Zarządu Spółdzielni z dnia 25 lipca 2011 roku postanowił wykluczyć z grona członków Spółdzielni (...) powodów E. L. i J. R. z powodu iż w czasie sprawowania funkcji – E. L. Prezesa Zarządu, a J. R. zastępcy Prezesa d/s Technicznych – przypadających na okres sierpień 2006 – czerwiec 2011 roku, działając wbrew zasadom określonym w statucie doprowadzili do powstania poważnych strat finansowych zagrażających bytowi Spółdzielni i z tego powodu dalsze pozostawanie w gronie członków Spółdzielni (...) w O. nie da się pogodzić z postanowieniami statutu jak i dobrymi obyczajami. Obaj powodowie zostali powiadomieni o posiedzeniu Rady Nadzorczej w dniu 23 sierpnia 2011 roku z tym, że zarówno w dniu powiadomienia jak i w dniu posiedzenia przebywali na zwolnieniach lekarskich. Powodom doręczono uchwały o wykluczeniu oraz świadectwa

pracy w których wpisano rozwiązanie stosunku pracy na podstawie 52 kp – wykluczenia członka ze spółdzielni art. 193 Prawa spółdzielczego.

W toku postępowania Sąd ustalił, iż pełnomocnik W. K. (1) i A. R. (1) wniósł w dniu 12 maja 2011 roku do Sądu Rejonowego w Olsztynie subsydiarny akt oskarżenia przeciwko E. L. (1), I. C. oraz J. R. oskarżonym o to, że w okresie od początku 2007 roku do chwili obecnej, zaś w przypadku I. C. od października 2008 roku będąc członkiem zarządu Spółdzielni (...) w O. działali na jej szkodę w ten sposób, że bez sprawdzenia kondycji finansowej posiadanie kadry menedżerskiej oraz know-how Spółki z o.o. (...) w W. oraz bez przeprowadzenia niezbędnych analiz finansowych zawarli z wymienionym podmiotem w dniu 1 października 2007 roku umowę o współpracę, w której to umowie zamieszczono szereg niekorzystnych dla Spółdzielni uregulowań a następnie kontynuowali tę współpracę oraz dalszą działalność w zakresie telemarketingu, co doprowadziło Spółdzielnię do szkody o wartości nie niższej niż 2 903 689 złotych 54 gr tj. o czyn z art. 267a ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo Spółdzielcze. Wskutek zażalenia na powyższe postanowienie złożonego przez pełnomocnika W. K. (1) i A. R. (1), a także zażalenia I. C., E. L. i J. R., Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2011 roku w sprawie VII Kz 377/11 zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że z uzasadnienia orzeczenia wyeliminował sformułowanie „brak sprawdzenia wiarygodności Spółki (...), rażącego niedbalstwa i lekkomyślności członków zarządu Spółdzielni nie posiadających wykształcenia ekonomicznego oraz o nie zasięgnięciu opinii od osoby mającej pojęcie o działalności telemarketingowej”, w pozostałej części utrzymał je w mocy. W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd Okręgowy stwierdził, iż analiza akt sprawy postępowania prowadzonego przez prokuratora, nie wskazują na możliwość przypisania oskarżonym zawinienia nawet w formie zamiaru ewentualnego. Sąd Okręgowy stwierdził, iż należy uznać że oskarżeni działali w ramach dopuszczalnego ryzyka gospodarczego i ich zamiarem nie było ani wyrządzenie szkody Spółdzielni ani też nie godzili się na takową. Nieporozumienia między powodami (ówczesny zarząd Spółdzielni) a obecnym zarządem Spółdzielni przybierały różne formy. Reprezentujący obecnie Spółdzielnię zarzucali powodom popełnienie wskazanych wyżej czynów, zaś powodowie podejmowali działania przeciwko nim. Na posiedzeniu plenarnym Rady Nadzorczej Spółdzielni (...) w O. w dniu 26 stycznia 2010 roku rozpatrywano wnioski ówczesnego Zarządu w sprawie wykluczenia z grona członków Spółdzielni (...). Po rozpatrzeniu stawianych W. K. (1) zarzutów, Rada Nadzorcza podjęła uchwałę nr 2/2010, w której postanowiła wykluczyć W. K. (1) z grona członków Spółdzielni (...) w O. z powodu długotrwałego i wielokrotnego zawinionego nienależytego wykonywania obowiązków Dyrektora oddziału Spółdzielni w O. i wykorzystywania udzielonych mu uprawnień w celu osiągnięcia osobistych korzyści oraz podejmowania i akceptowania działań na szkodę Spółdzielni naruszających przepisy Statutu nakazujące dbałość o dobro i mienie Spółdzielni oraz zakaz podejmowania działań sprzecznych z zasadami współzycia społecznego i dobrymi obyczajami. Sąd Okręgowy uchylił tę uchwałę. W dniu 9 czerwca 2010 roku Rada Nadzorcza Spółdzielni odmówiła rozłożenia na raty A. R. (1) zapłaty kwoty 6273,00 złotych wskazując, iż ówczesny Zarząd Spółdzielni podjął decyzję zgodną z prawem i odpowiedzialnością do sytuacji finansowej Spółdzielni zaznaczając, iż nie dopatruje się znamion uprzedzenia do osoby skarżącego. Innym przykładem tych nieporozumień jest sytuacja w której zgodnie z wyrokiem Sądu Rejonowego w Olsztynie w sprawie IV P 123/09 z dnia 28 maja 2009 roku W. K. (1) został przywrócony na poprzednie stanowisko pracy (Dyrektora Oddziału w O.), a ówczesny zarząd pismem z dnia 23 listopada 2009 roku zwolnił w/w z obowiązku świadczenia pracy z zachowaniem wynagrodzenia, a następnie na podstawie art. 42 § 4 kp powierzył mu na okres od 1 grudnia 2009 roku do 31 grudnia 2009 roku stanowisko komendanta Sekcji (...). Obie strony niniejszego sporu uważały się za nękanie oskarżeniami i procesami przez stronę przeciwną i sięgały do procesów o ochronę dóbr osobistych, o zniesławienie. Konflikt się rozszerzał i obejmował innych pracowników, którzy związani byli bądź to z ówczesnym zarządem bądź z opozycją. Pracownicy związani z obecnym Zarządem Spółdzielni oraz W. K. i A. R. zarzucali powodom działania na szkodę spółdzielni, prywatę oraz nepotyzm, zaś powodowie i pracownicy z nimi związani uważali te zarzuty za niesłuszne i nieuzasadnione, wskazywali, iż jest to wszystko robione po to, by przejąć władzę w Spółdzielni. Sprawa contact center była wielokrotnie przedmiotem debat, oceny dokonywanej przez Radę Nadzorczą oraz na spotkaniach Dyrektorów. Rada Nadzorcza w sprawozdaniu na Walne Zgromadzenie w dniu 30 czerwca 2011 roku stwierdziła między innymi, że „straty Spółdzielni spowodowane zostały głównie przez działalność contact center i one zadecydowały o ujemnym wyniku całej Spółdzielni. Działalność contact center rozpoczęta została jako alternatywa działalności dla usług ochrony mienia prowadzonych w zakładach pracy chronionej. Były ogromne trudności z wypracowaniem prawidłowych efektów

ekonomicznych contact center. Zarząd przedstawiał kolejne programy naprawcze, które Rada Nadzorcza poparła widząc cały czas szansę rozwoju. Pomimo wielu działań nie udało się uzyskać dochodów z tej działalności. Rada Nadzorcza uważa, że efekty pracy contact center są wynikiem ogólnie złej sytuacji gospodarczej kraju, całkowicie nie sprzyjającej rozwojowi nowych działalności. Ponadto Rada stwierdziła, że taki wynik nie jest efektem świadomie błędnego zarządzania przez członków zarządu. Na posiedzeniach Rady Nadzorczej oraz na zebraniach Dyrektorów przedstawiana była wielokrotnie sytuacja spółdzielni, działania zarządu z tym związane oraz podejmowane w tym zakresie czynności. W dniu 20 czerwca 2011 roku Zarząd Spółdzielni zlecił Kancelarii (...) opracowanie założeń do planu naprawczego dla Spółdzielni w związku z zagrożeniem kontynuacji działalności będącej wynikiem analizy sytuacji finansowej w 2011 roku. Biegły Rewident przedstawił swoją ocenę i wniosku w opracowaniu z dnia 29 czerwca 2011 roku. Bazując na analizie sprawozdania finansowego za okres od stycznia do kwietnia 2011 roku oraz prognoz kształtowania się podstawowych parametrów finansowych w III i IV kwartale 2011 r stwierdził, że brak podjęcia radykalnych działań w zakresie optymalizacji struktur Spółdzielni, a co za tym idzie, w zakresie racjonalizacji kosztów zatrudnienia, brak likwidacji nierentownych lub niskorentownych działalności, brak uzyskania istotnej skali dodatkowych wpływów np. z tytułu zbycia nieefektywnych lub zbędnych nieruchomości spowoduje już w perspektywie kilku miesięcy konieczność rozpoczęcia procedur likwidacyjnych Spółdzielni z ewentualną koniecznością złożenia wniosku o upadłość. W związku z powyższym na Walnym Zgromadzeniu Spółdzielni (...)w O. w dniu 30 czerwca 2011 roku między innymi miały być przedstawione wnioski: o podjęcie I uchwały o postawieniu Spółdzielni w stan likwidacji oraz o wyrażenie zgody Zarządowi na ogłoszenie upadłości w przypadku zaistnienia warunków określonych prawem upadłościowym. Członkowie Spółdzielni uczestniczący w tym Walnym Zgromadzeniu byli zaskoczeni tymi wnioskami, zostały one, oraz cała działalność ówczesnego Zarządu skrytykowane przez A. R. (1), K. G., W. K. (1), E. B. (1), co w konsekwencji spowodowało że powodowie nie uzyskali absolutorium za 2010 rok. Sąd Okręgowy mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne stwierdził, że Rada Nadzorcza pozwanej Spółdzielni w uchwałach o wykluczeniu powodów jako podstawę wskazała art. 193 § 1 ust. 1 i 2 oraz art. 24 § 1 i 2 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo Spółdzielcze oraz § 54 pkt 16 w związku z § 20 pkt 1 ust. 2 Statutu Spółdzielni. Powyższe uzasadnia przytoczenie tych zapisów i odniesienie się do ustaleń poczynionych w sprawie. Mając na uwadze treść powyższych przepisów oraz statutu spółdzielni, Sąd Okręgowy stwierdził, że sformułowane wobec powodów podstawy odwołania trudno jednoznacznie przypisać którejs z wyżej wskazywanych podstaw prawnych. Sięgając do uzasadnienia tych uchwał można z nich wyprowadzić wnioski, że Rada Nadzorcza uważała działania powodów w szczególności w zakresie przedsięwzięcia gospodarczego noszącego nazwę contact center za wysoce szkodliwe dla Spółdzielni i jej członków i działania takie naruszają postanowienia statutu Spółdzielni ochrony i dbałości mienie Spółdzielni, rehabilitację osób niepełnosprawnych w procesie pracy. doprowadziły Spółdzielnie do poważnych strat finansowych zagrażających bytowi Spółdzielni i z tego względu pozostawienie powodów w gronie członków Spółdzielni byłoby nieetyczne, niecelowe i niesprawiedliwe. Takie przyczyny zdaniem Sądu Okręgowego nie mogły stanowić uzasadnionych przyczyn wykluczenia spośród członków spółdzielni, o których mowa w art. 193 i art. 24 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze. Przedstawione ustalenia, przebieg procesu, a także uwagi dotyczące uchwał o wykluczeniu powodów ze Spółdzielni (...) zdaniem Sądu Okręgowego, w pełni uzasadniały stwierdzenie naruszenia przez pracodawcę podstawowych zasad dotyczących zgodności z prawem i zasadności uchwał o wykluczeniu powodów ze Spółdzielni. Wskazane przyczyny były zdaniem Sądu Okręgowego zbyt ogólnikowe, niekonkretne, a pracodawca nie wykazał bezprawności działań powodów, ich winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa a tym samym nie wykazał podstaw uzasadniających wykluczenie powodów ze Spółdzielni. Sformułowanie uchwał o wykluczeniu oraz przebieg procesu w sprawie i przedstawiona w nim argumentacja, to nic innego jak dalszy ciąg wieloletniego sporu i nieporozumień między powodami a obecnymi członkami zarządu Spółdzielni, w którym obie strony na różnych etapach występowały wobec siebie w różnych rolach procesowych, angażując do swoich rozgrywek znaczną część pracowników i członków Spółdzielni. Obie strony twierdziły, iż miały na celu tylko dobro Spółdzielni i jej członków. Nie można tego całkowicie wykluczyć, ale nie można również pozbyć się wrażenia, że były to rozgrywki personalne w walce o władzę w Spółdzielni, co wynika zarówno z dokumentów zgromadzonych w sprawie jak i z zeznań szeregu świadków słuchanych w sprawie. Do powyższych zarzutów dotyczących niezgodności z prawem przyjętych uchwał należy jeszcze dodać naruszenie art. 193 § 3 Prawa spółdzielczego i § 20 ust. 3 Statutu z których wynika, że wykluczenie nie może nastąpić po upływie jednego miesiąca od uzyskania przez Spółdzielnię wiadomości o okolicznościach je uzasadniających. Całość zebranego w sprawie materiału dowodowego nie pozostawiała, zdaniem

Sądu Okręgowego wątpliwości iż Rada Nadzorcza (a więc także pracodawca powodów) w kadencji do 30 czerwca 2011 roku miała pełny obraz i pełną informację o wszystkich działaniach ówczesnego zarządu w tym o działaniach powodów dotyczących contact center, efektach dotyczących tego przedsięwzięcia a także skutkach dla Spółdzielni i nie oceniała tego jako podstawy uzasadniającej wykluczenie powodów ze spółdzielni, a nawet więcej, w swoim końcowym sprawozdaniu na Walne Zgromadzenie w dniu 30 czerwca 2011 roku stwierdziła, iż przyczyn braku pozytywnych efektów dla Spółdzielni nie dopatruje się w działaniach powodów. Nie ma również wątpliwości prawnych, iż taką wiedzę posiadali także obecni członkowie Zarządu, czemu dawali wyraz w swoich wystąpieniach na walnych zgromadzeniach, a także w oskarżeniach wysuwanych pod adresem ówczesnego zarządu, w tym powodów. W tych warunkach pogląd, iż wskazany wyżej termin miesiąca na wykluczenie powinien być liczony od daty przedstawienia raportu przez powołaną przez obecny zarząd komisję, która miała ocenić pracę powodów w spółdzielni należało uznać w ocenie Sądu Okręgowego za nieuzasadnione. Oceniając materiał dowodowy zgromadzony w sprawie Sąd Okręgowy stwierdził, że tylko dokumenty nie budziły żadnych wątpliwości i zasługiwały w pełni na wiarę. Natomiast zeznania stron oraz zeznania większości świadków zawierały oceny wynikające z ogólnej atmosfery w zakładzie pracy, z zaangażowania po którejś ze stron procesu, czy też z racji brania udziału w pracach organów Spółdzielni przed dniem 30 czerwca 2011 roku lub po tej dacie. Specyfika tej sprawy nakazywała nie odrzucać takich zeznań, gdyż to one właśnie pokazują właściwe tło procesu, przyczyny i przebieg sporu między stronami w zakładzie pracy a nawet ich następstwa dla Spółdzielni i jej członków. Biorąc to wszystko pod uwagę Sąd na ich podstawie także dokonywał ustaleń w sprawie, przyjmując je za przydatne i w takim zakresie wiarygodne. W niniejszej sprawie powodowie dochodzili uchylecia uchwały o wykluczeniu i przywrócenie ich na dotychczasowe warunki pracy i płacy. Na początku procesu, w czasie prób ugodowych wskazywali, iż nie widzą możliwości powrotu do pracy i dalszej współpracy z obecnymi władzami Spółdzielni i gotowi byli odejść ze spółdzielni za odpowiednim odszkodowaniem, na co nie godziła się Spółdzielnia. W toku procesu stanowisko ich zmieniło się o tyle, że podawali, iż chcą powrotu do pracy i widzą taką możliwość bez konkretyzacji tego rozwiązania. Sąd Okręgowy mając na uwadze art. 193 § 4 i art. 199 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze odwołał się do art. 8 kp i uznał, że przywrócenie powodów do pracy byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Możliwość przydzielenia im w chwili obecnej pracy odpowiadającej ich kwalifikacjom i możliwościom gospodarczym i organizacyjnym spółdzielni jest praktycznie nie do zrealizowania i byłaby zarzewiem dalszych konfliktów, sporów i procesów, które wydaje się należy zakończyć dla dobra obu stron konfliktu i Spółdzielni. Kierując się całością wyżej wskazanych okoliczności, Sąd doszedł do przekonania, iż roszczenie powodów o uchylenie uchwał o wykluczeniu i przywrócenie do pracy należy uznać za nieuzasadnione i w tym zakresie powództwa oddalił. Wobec stwierdzenia niezasadności i niezgodności z prawem dokonanego wykluczenia Sąd uznał za w pełni uzasadnione zasądzenie powodom odszkodowań odpowiadających wynagrodzeniu za okres wypowiedzenia stosownie do sformułowań wynikających z § 4 art. 193 Prawa spółdzielczego. O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ust. ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 roku, Nr. 90, poz. 594 ze zm.), zaś o kosztach procesu na podstawie art. 100 kpc znosząc je wzajemnie.

Powodowie E. L. i J. R. zaskarżyli powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 8 kp przez błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnym uznaniu, że roszczenia powodów stoją w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego oraz stanowią nadużycie prawa podmiotowego,
2. naruszenie prawa materialnego tj. art. 196 § 3 oraz § 4 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze poprzez błędną wykładnię, a w konsekwencji niezastosowanie wyżej wymienionych przepisów w sytuacji, gdy powództwo o uchylenie uchwały i przywrócenie do pracy może być oddalone jedynie, gdy wykluczenie nastąpiło z naruszeniem art. 193 § 3 lub art. 195 powyższej ustawy i w przedmiotowej sprawie nie mogło mieć miejsca, a także, że odszkodowanie może być zasądzone jedynie w sytuacji, gdy powód nie dochodzi przywrócenia do pracy,
3. uchybienie procesowe, które mogło wpłynąć na wynik sprawy tj., naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez błędną ocenę materiału dowodowego i dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, a w konsekwencji

pominięcie okoliczności, które wskazują, iż roszczenia powodów nie stoją w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego,

4. naruszenie prawa procesowego tj. art. 328 § 2 kpc polegające na niewskazaniu wyjątkowych okoliczności usprawiedliwiających oddalenie powództwa oraz na niepodjęciu próby sformułowania zasady współzycia społecznego, z którą niezgodne jest roszczenie powodów.

Wskazując na powyższe, E. L. i J. R. wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem zgłoszonym w obu pozwach oraz zasądzenie od pozwanej spółdzielni na rzecz każdego z powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania i orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Mając na uwadze zakres zaskarżenia wyroku Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny jest związany ustaleniem, iż wykluczenie E. L. i J. R. ze Spółdzielni (...) w O. natrafiło z naruszeniem art. 193 § 1 i § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze, bowiem przyczyny wskazane w uchwale wykluczającej obu powodów okazały się nieprawdziwe, jak też wykluczenie to nastąpiło po upływie jednego miesiąca od uzyskania przez spółdzielnię wiadomości o okolicznościach wskazywanych przez spółdzielnię. W konsekwencji, Sąd Apelacyjny nie mógł wyjść poza zakres i treść tych ustaleń faktycznych, które legły u podstaw wydanego przez Sąd Okręgowy wyroku.

Wobec treści zarzutów apelacyjnych należy wskazać, że ostatecznie sporne okazało się przyznanie przez Sąd Okręgowy powodom odszkodowania, zamiast przywrócenia ich do pracy na poprzednio zajmowanych stanowiskach. W tym miejscu należy podkreślić, że wykluczenie ze Spółdzielni jest środkiem szczególnie dolegliwym, zwłaszcza jeżeli dotyczy to osoby zatrudnionej na podstawie spółdzielczej umowy o pracę. Z woli ustawodawcy spółdzielczy stosunek pracy znamionuje wysoki stopień stabilizacji, który wyraża się zwłaszcza w poważnym ograniczeniu możliwości jego wypowiedzania przez spółdzielnię (zarówno w formie wypowiedzenia definitywnego jak i zmieniającego). Wykluczenie ze spółdzielni nie może stawać się więc instrumentem służącym do podważenia trwałości spółdzielczej umowy o pracę, jak również nie może służyć obchodzeniu ograniczeń wypowiedzenia tej umowy, a to między innymi oznacza, że przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze nie mogą być interpretowane w kierunku poszerzenia możliwości wykluczania ze spółdzielni, a tym samym poszerzania zakresu możliwości rozwiązywania spółdzielczych umów o pracę.

Z ustaleń faktycznych przyjętych przez Sąd Okręgowy wynikało, iż Sąd uznał, że wprawdzie złe stosunki w pozwanej Spółdzielni miały inne źródło niż niewłaściwe zachowanie się powodów, jednak Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że dalsza praca powodów w pozwanej Spółdzielni może być kwalifikowana jako niedająca się pogodzić z zasadami współzycia społecznego. Jak słusznie wskazał Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przywrócenie powodów do pracy w chwili obecnej i przydzielenie im pracy odpowiadającej ich kwalifikacjom, możliwościom gospodarczym i organizacyjnym spółdzielni jest praktycznie nie do zrealizowania i byłaby zarzewiem dalszych konfliktów, sporów i procesów.

Wprawdzie z treści art. 193 § 4 Prawa spółdzielczego wynika, że odszkodowanie może być przyznane tylko takiemu członkowi spółdzielni, który mimo bezzasadnego wykluczenia nie dochodzi przywrócenia do pracy. Jednakże w niniejszej sprawie należało mieć na uwadze także treść art. 199 Prawa spółdzielczego, zgodnie z którym w sprawach nie uregulowanych przepisami art. 182-198 prawa spółdzielczego, do spółdzielczej umowy o pracę stosuje się odpowiednio

przepisy prawa pracy z wyjątkiem przepisów kodeksu pracy o zawieraniu umów o pracę na okres próby. Powyższe, jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, umożliwiło rozważenie żądań powodów w świetle zasad wynikających z art. 8 kp w zw. z art. 477¹ kpc. W niniejszej sprawie spór w spółdzielni (...) pomiędzy powodami a nowymi członkami zarządu prowadził do nieefektywnego zarządzania spółdzielnią, skutkowało wieloma sporami sądowymi, trudnościami w podejmowaniu decyzji dotyczących bieżących spraw, stąd też należało przyjąć, że pomimo słuszności roszczeń powodów co do zasady, przywrócenie ich na poprzednio zajmowane stanowiska jest niecelowe. Niecelowość ta wynika z ustalenia, że powodowie zarządzając spółdzielnią, wprowadzając swoje pomysły dotyczące restrukturyzacji spółdzielni, reformy zakładu produkcyjnego, podjęcia nowej działalności contact center, nie uzyskali aprobaty pozostałych członków spółdzielni, którzy uważali, że takie działanie zarządu zmierza wprost do likwidacji spółdzielni. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania spółdzielni, której działalność opiera się na pracy członków, należy wskazać, że działanie powodów, choć zgodne z prawem i podyktowane troską o byt spółdzielni, poważnie utrudniało formowanie prawidłowych stosunków pomiędzy członkami spółdzielni i było odbierane jako naruszające te stosunki, sprzeczne z zadaniami spółdzielni i zasadami współzycia społecznego. Mając na uwadze treść art. 193 § 1 Prawa spółdzielczego należało rozważyć, czy pomimo naruszenia przez spółdzielnię powyższego przepisu przy wykluczeniu powodów spośród członków spółdzielni, przywrócenie do pracy powodów w spółdzielni da się pogodzić z postanowieniami statutu lub z zasadami współzycia społecznego. Jest to szczególnie istotne, gdyż - uwzględniając to co powiedziano wyżej na temat stabilności spółdzielczej umowy o pracę - ocena w płaszczyźnie możliwości przywrócenia do pracy członka w spółdzielni z uwagi na zasady współzycia społecznego ma charakter fundamentalny. Zasady te oraz ich naruszenie powinny więc zostać w miarę wyraźnie sprecyzowane, a w każdym razie nie można tu ograniczyć się do ogólników czy w ogóle pominąć tę kwestię. Jednakże w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy wskazał, że taką zasadą współzycia społecznego uniemożliwiającą przywrócenie powodów do pracy w spółdzielni jest utrata zaufania członków spółdzielni. Wbrew zarzutowi apelacyjnemu, Sąd Okręgowy wskazał, że szereg działań powodów, nie tylko tych związanych contact center, było nietrafionych, spowodowało poważne straty, zagroziło nawet bytowi spółdzielni, a przy tym wszystkim niezwykle napięcie będąc następstwem konfliktu w spółdzielni. Świadcowie zeznający w niniejszej sprawie, będący oponentami powodów wskazywali, że jednym z powodów wykluczenia E. L. i J. R., było stworzenie atmosfery strachu i bezkrytyczności. Zdaniem Sądu Apelacyjnego takie postępowanie powodów, jakkolwiek zgodne z prawem, nakazywało, mając na uwadze zasady współzycia społeczne i specyfikę pracy w spółdzielni, zasądzenie na rzecz powodów odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia stosownie do sformułowań wynikających z § 4 art. 193 Prawa spółdzielczego.

Wobec powyższego niezasadne okazały się zarzuty apelacyjne dotyczące naruszenia prawa materialnego dotyczące naruszenia art. 8 kp i art. 196 § 3 i 4 Prawa spółdzielczego. Nieuzasadniony był także zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc poprzez błędną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Ramy swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 kpc) wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 czerwca 1999 roku, II UKN 685/98, LexPolonica nr 346095, OSNAPiUS 2000/17 poz. 655). W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy ocenił materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie zgodnie z powyższymi wymogami, mając na uwadze zarówno zgromadzoną w sprawie dokumentację, jak też zeznania świadków i powodów.

Natomiast odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 kpc należy wskazać, że obraza art. 328 § 2 kpc może być skutecznym zarzutem apelacji w sytuacjach tylko wyjątkowych, do których zaliczyć można takie, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2000, sygn. akt V CKN 606/00, Lex nr 53116). Sytuacja taka w sprawie nie zachodzi, gdyż uzasadnienie Sądu pierwszej instancji zostało sporządzone w sposób prawidłowy, zarówno w zakresie ustaleń faktycznych, jak i prawnej oceny, odczytanie sfery motywacyjnej orzeczenia nie nastęrcza jakichkolwiek trudności. Wbrew twierdzeniom apelującego z uzasadnienia jasno wynika, jakie fakty Sąd uznał za udowodnione, na których dowodach się oparł i którym dowodom nie przypisał waloru wiarygodności.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne orzeczono zasądzać od każdego z powodów na rzecz spółdzielni kwotę po 120 złotych (punkt II wyroku) na podstawie art. 98 i 99 kpc w związku z § 11 ust. 1 pkt 1 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 ze zm.), mając na uwadze iż w postępowaniu apelacyjnym kwestia sporną było przewrócenie powodów do pracy.